

AC-101

April-2016

B.Sc., Sem.-VI**CC-308 : Physics****Time : 3 Hours]****[Max. Marks : 70**

- સૂચના : (1) બધા પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે.
(2) સંજ્ઞાઓ પ્રચલિત અર્થ ધરાવે છે.

1. (અ) આણ્વિક ઈલેક્ટ્રોનિક વર્ણપટના મહત્વના લક્ષણો સમજાવો. 4
અથવા
 દ્વિ-પરમાણ્વિક અણુના શોષણ વર્ણપટ તેના ઉત્સર્જન વર્ણપટ કરતા કેવી રીતે જુદા પડે છે ?
- (બ) ઈલેક્ટ્રોનિક પટ્ટાના (bands) ચક્રિય બંધારણની ચર્ચા કરો. 6
અથવા
 શોષણમાં ઈલેક્ટ્રોનિક પટ-તંત્ર (band system)નું સ્થૂલ (ગ્રોસ) કંપન બંધારણ યોગ્ય સમીકરણો સાથે સંપૂર્ણપણે સમજાવો.
- (ક) ફેનક-કોનડન સિદ્ધાંતનો ઉપયોગ કરીને ઉત્સર્જન પટ્ટાઓ (bands)માં તીવ્રતાનું વિતરણ સમજાવો. 4
અથવા
 કોઈ એક બેન્ડ તંત્રનું ભ્રમણીય વિશ્લેષણ નીચેના સમીકરણ દ્વારા દર્શાવાય છે :
 $\gamma = 24762 + 25 m - 2.1 m^2 \text{cm}^{-1}$ મુખ્ય બેન્ડની સ્થિતિ મેળવો અને B'_v અને B''_v ના મૂલ્યો શોધો.
2. (અ) સંવહન ઘટનાઓના આધારે ઈફ્યૂઝન અને ડિફ્યૂઝન (વિસરણ) ચર્ચો. 7
અથવા
 ઉષ્માજનિત ઉત્સર્જનની વ્યાખ્યા આપો. તેના માટે રિચાર્ડસન-દુશ્માન સમીકરણ મેળવો.
- (બ) સંવહન ઘટનાઓને આધારે આણ્વિક સંઘાતોની ઘટનાની ચર્ચા કરો. 7
અથવા
 ડિફરન્શિયલ પ્રકીર્ણ આડછેદ (scattering cross-section)ની વ્યાખ્યા આપો. ડિફરન્શિયલ પ્રકીર્ણ આડછેદનું સૂત્ર પ્રકીર્ણ પ્રાયલ (scattering parameter)ના પદમાં મેળવો.
3. (અ) ડાઈલેક્ટ્રિકનું ધ્રુવીભવન સમજાવો. ડાઈલેક્ટ્રિક અચળાંકને વ્યાખ્યાયિત કરો અને દર્શાવો કે : 7
 $\epsilon = 1 + \chi_e$
- અથવા**
 ડાઈલેક્ટ્રિક ધ્રુવીયતા (polarizability)ની વ્યાખ્યા આપો. ઘન લેટિસ માટે ક્લોસીયસ મોસોટી સંબંધ મેળવો.
- (બ) ધ્રુવીયતાના ઉદગમો (સ્રોતો) લખો. ઈલેક્ટ્રોનિક ધ્રુવીયતાના પ્રચલિતવાદની સંપૂર્ણ ચર્ચા કરો. 7
અથવા
 પ્લાઝમા દોલનો પર ટૂંકનોંધ લખો.

4. (અ) પેરામેગનેટિકમ માટેનાં લેંગવીનના સિદ્ધાંતની ચર્ચા કરો અને દર્શાવો કે પેરામેગનેટિક દ્રવ્યની ચુંબકીય સસેપ્ટીબીલિટી તાપમાનના વ્યસ્ત પ્રમાણમાં હોય છે. 8

અથવા

પરમાણ્વિક ચુંબકીય ચાકમાત્રા (magnetic moment)ના સિદ્ધાંતની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.

- (બ) દર્શાવો કે કક્ષીય ગતિ સાથે સંકળાયેલી ચુંબકીય ચાકમાત્રા બોહર મેગનેટોનના પૂર્ણાંક ગુણાંક જેટલી હોય છે. 6

અથવા

ન્યૂક્લિયર-પેરામેગનેટિકમ પર ટૂંકનોંધ લખો.

5. ટૂંકમાં જવાબ આપો : 14

- (1) સંઘાત સંભાવનાની વ્યાખ્યા આપો.
- (2) કાર્ય વિધેય (work function)નો S.I. એકમ આપો.
- (3) અણુઓના ઈલેક્ટ્રોનિક વર્ણપટ શા માટે દૃશ્ય અથવા અલ્ટ્રા-વાયલેટ વિભાગમાં જોવા મળે છે ?
- (4) તરંગ સંખ્યા (wave number)નો એકમ આપો.
- (5) શ્યાનતા ગુણાંકની વ્યાખ્યા આપો.
- (6) ધ્રુવીભવનની વ્યાખ્યા આપો.
- (7) પેરામેગનેટીક અને ડાયમેગનેટીક પદાર્થો વચ્ચેનો એક મહત્વનો તફાવત જણાવો.
- (8) બોહર મેગનેટોનનો S.I. એકમ આપો.
- (9) વિસરણ (diffusion)ની વ્યાખ્યા આપો.
- (10) હુંડનો પ્રથમ નિયમ જણાવો.
- (11) ડાયઈલેક્ટ્રીક પદાર્થનો કોઈ બે ગુણધર્મ જણાવો.
- (12) મેગનેટાઈજેશન તીવ્રતા (M)નો S.I. એકમ લખો.
- (13) દ્રવ્યની સાપેક્ષ પરમિએબિલિટીની વ્યાખ્યા આપો.
- (14) ગાયરોમેગનેટિક ગુણોત્તર (gyromagnetic ratio)નો S.I. એકમ આપો.

Seat No. : _____

AC-101

April-2016

B.Sc., Sem.-VI

CC-308 : Physics

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

- Instructions :** (1) All questions carry equal marks.
(2) The symbols have usual meaning.

1. (a) Explain salient features of molecular electronic spectra. (4)

OR

Explain how the absorption spectra of diatomic molecules differs from the emission spectra.

- (b) Discuss the rotational structure of electronic bands. (6)

OR

Explain with appropriate expressions fully the gross vibrational structure of electronic band system in absorption.

- (c) Using Frank-Condon principle, explain the intensity distribution in emission bands. (4)

OR

The rotational analysis of one band system is given by: $\gamma = 24762 + 25 m - 2.1m^2\text{cm}^{-1}$. Deduce the position of head band and find the values of B'_v and B''_v .

2. (a) On the basis of transport phenomena, discuss about the terms Effusion and Diffusion. (7)

OR

Define thermionic emission? Derive Richardson-Dushman equation for it.

- (b) On the basis of transport phenomena, discuss the phenomenon of molecular collisions. (7)

OR

Define differential scattering cross-section. Obtain the expression of differential scattering cross-section in terms of scattering parameter.

3. (a) Explain polarization of dielectric. Define the term dielectric constant and hence show that :
 $\epsilon = 1 + \chi_e$ (7)

OR

Define dielectric polarizability and hence obtain Clausius-Mossotti relation for a cubic lattice.

- (b) Mention the sources of polarizability. Discuss the classical theory of electronic polarizability in detail. (7)

OR

Write a short note on plasma oscillations.

4. (a) Discuss the Langevin's theory of paramagnetism and hence show that the magnetic susceptibility of a paramagnetic substance is inversely proportional to temperature. (8)

OR

Discuss in detail the theory of atomic magnetic moment.

- (b) Show that the magnetic moment associated with orbital motion is an integer multiple of Bohr magneton. (6)

OR

Write a short note on Nuclear paramagnetism.

5. Answer in short: (14)

- (1) Define collision probability.
  - (2) Give S.I. unit of work function.
  - (3) Why electronic spectra of molecules are usually found in visible and ultraviolet region ?
  - (4) Give unit of wave number.
  - (5) Define coefficient of viscosity.
  - (6) Define the term polarization.
  - (7) Give one important difference between a paramagnetic and a diamagnetic substance.
  - (8) Give S.I. unit of Bohr magneton.
  - (9) Define Diffusion.
  - (10) State Hund's first rule.
  - (11) Give any two properties of a dielectric substance.
  - (12) Give S.I. unit of Intensity of Magnetization (M).
  - (13) Define relative permeability of material.
  - (14) Give S.I. unit of gyromagnetic ratio.
-